

עין משפט נר מצוה

י"א מ"י פ"ח מהל' ספה"מ הלכה יג: י"ח ב מ"י טז הלכה יג:

מוסף רש"י

חגי ברדלסא: שם חסד: מדראיתקש קודש למקדש: צהאי קרא בכל קדש אל תגע ואלו המקדש לא תצא, ודרשין לקמן מה מקדש ים צוהרתו נעילת נשמה, שהנא אל המקדש טמא כרת, אף צוהרת קדש דבר שם זו נעילת נשמה והיינו אכילה שעשת עליה כרת, דלילו צניגעה לנא כרת: תניא כוותיה דר"ל. דליף אזהרה לעולם שכלל את הקדש מכלל קדש לא תגע (מנחות יד):

ליקוטים

בין ברדלסא ונאלי כל חכמי לב ליישב: צבי אשכנזי ס"ט. (תוס' נגי מ"י קמח) ונראה לתרין דוגמא שם ב"ש"ס דובחים דין כי ע"א ובש"ס דיומא דף לו ע"א מלניג תנאי, וירבוי' מיל דלא הוכשר לשחיטה רק נגד המזבח והוא ברש"י סיל דהאן רבי' אר"ה ולמזבח וכו' ורבי ס"ל דכל צורה כולה שמה לשחיטה ע"ש, והנה לכאורה קשה לר"י דלמה מוקי ליה להאי דתיקף למסכה וכו' כרבי ולא כרבי' ברש"י, דהא לדרידה נמי לא מצי לאשכחוי תיחקף למסכה וכו'. דהא מן המזבח לצד מזרח פסול לירידה לשחיטה אורבטה שני' נחל לאוקמי כרבי' ברש"י וסתיין לן תנא רומני' כוונתה דסרי היה צומח בין האולם למזבח וכו', וי"ל דלכאורה י"ל דלר"א ברש"י דס"ל בין האולם למזבח כשר לשחיטה וכו' ורבי' אר"ה צפתה לפני' ה"א איך תתיב בקרא על היה דרושת צפתה וספק דשחיה ילפינן דאפילו שם כשר לשחיטה דמקיש מסיכה לשחיטה, דהא מצינן צבי אשכנזי לא מצינן אהיה אפשר לספקו שם דהיינו אהיה צומח אצל האולם ובין האולם למזבח היה רחוק כ"ב אמה ושל לא היה יכול ישראל לכנסו וחייב מיתה ע"ז אף שהיה סומך לצד מערב בסוף המזבח, מ"מ היה רחוק משם למקום שחיתה כ"ב אמה ולא היה תיחקף למסכה שחיתה ואין תיוב בקרא שחיתה היה לפני ה' היינו אף אצל האולם דר"ה קושי צפתה לפני ה' לירידה ואר"ה וספק, הא בזה לא מצי לאשכחוי למסכה כלל, אלא ע"כ דס"ל דכ"ב לא היה הפסג א"כ למ"ד לא יכול לעמוד בקצה המזבח ואפ"כ לא היה הפסג לפני' נחא דרואי המקשן לא אסיק אדניתה לאוקמי כרבי' ששום דהיה טובא דהלכה כרבי' ברש"י דכיון דהא היה יכול לנגוס לחלל העזרה והיה חייב לחללו לא חשעו וא"כ היה קצת יותר מכ"ב אמה ומצינן למימר דזה מקרי הפסג לירידה משנא"כ למ"ד לא שמה ביאה א"א היה יכול לעיל דיהה לסמוך אף דעיינין היה רחוק כ"ב אמה הוה אמרינן לר"א ברש"י מוכח דכ"ב אמה לא מקרי הפסג והיה ס"ל דאדאי כרבי"ש, ולזה מפני ה"מ ריב"י הוא ולירידה שפיר מצינו למימר דכ"ב אמה מקרי הפסג ודורין היטב. ועיי'ל בדרך הקיצור והפשט דל"ק"מ ודדאי במקום (אחר) [אחר] דהיינו תיחד אחר, אפילו בפתות מכ"ב אמה מקרי הפסג, והשתא הוא דקאמר הותם גבי מצורע דלא הוי תיחקף למסכה שחיתה מהוצרך ליעמוד

לג:

דיצמות (דף 1.) ולקמן ברש אזהרו מקומן (דף מט.) לפי שי'א אשם מזורע לידון בדבר החדש צבה יד וצבה רגל יכול לא יהא טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח מ"ל כחטאת כאשם י"א הוא לכהן מה חטאת טעונה וכו' ואם כן נימא י"א מה חטאת טעונה סמיכה ומתן דמים ואימורים לגבי מזבח אף אשם כו':

לענין מלָקוֹת איתמר. פירש

צקונטרס אצל לא לענין כרת דמותציה מזורע שראה קרי והקשה ד"ר חיים דאכתי איכא לאקשויי דאין עשה י"א דוחה לא מעשה ועשה לאו דנגיעה י"א צמקל' וטמא יהיה י' לרבות טבול יום ועוד קשיא ליה אפילו לאו גרידא היכי דמי ליה י' הא צעידנא דמיעקר לאו לא מיקיים עשה ויש לומר דעשה שיש זו כרת חמור י' ודמי י"א לזה כדאשכחן צפרק תמיד נשחט (פסחים נט.) דעשה שם זו כרת דוחה עשה דהשלמה אע"ג דצעלמא אין עשה דוחה עשה ואם דחמיר משום שלום בית ודמי עשה אפילו הכי לא דמי לא מעשה צהדי עשה כדקאמר גבי שילוח הקן (חולין קמא.) לא לריכא י"א שנטלה ע"מ לשלחה דלאו ליכא וי"ל דעשה דמזורע אף ע"ג דחמיר כיון דליכא כרת לא דמי לתרוייהו אצל צפסח איכא כרת י"א

הכי גרסינן רבי יוחנן אומר אינו לוקה גבי חומרות דתרומה דקאמר שכן מחפ"ז היה מני' למיחשב נמי נגיעת קודש דלוקה בתרומה ולא בקודש לרבי יוחנן ועוד יש חומרות הרבה כדפירש' ציצמות: **ההוא** בתרומה בתיב. הקשה ה"ר חיים מכל מקום ילנף בקודש כדאשכחן צפ"ק דכריתות (דף ד:) דלכול חלב המוקדשין לוקה שלם משום וכל זר לא יאכל קודש אע"ג דבתרומה כתיב כיון דכתיב לשון קודש י' ומידך דהתם איכא מעילה שהוא נהנה ילפי' י' חט חט מתרומה כדאמר גבי הויד צמעילה י' וצכל דוכתא ילפינן מעילה חט חט מתרומה אצל לענין שאר לאוין לא ילפינן ללקות על קודש כמו על תרומה דחטאה י' צבגנה צמעילה אצל לענין שאר לאוין לא

אזהרה **לאוכל** בשר קודש מנין. י' תימה תיפוק ליה מלא תוכל לאכול צשעריך י' היכי דנפקא לן צפ' הערל (וימות דף עג.) מעשר וציכורים ולאכול צטומאת עצמן לוקה מדכתיב לא תוכל לאכול צשעריך ולהלן גבי אומר צשעריך תאכלנו הטמא והטהור יחדו יאכלנו דאפי' טמא וטהור אוכלין בקערה אחת וקאמר רמנא י' גן צשעריך תאכלנו הכא לא תוכל לאכול ויש צטומאת הגוף וצין צטומאת עצמן איירי קרא וצההוא שמעתא גופה קשה דקאמר גבי מעשר וציכורים טומאת הגוף צהדיא כתיב ציה לא יאכל מן הקדשים כי אם רחצ ואמאי איצטרין והלא מהאי קרא תיפוק לן תרוייהו טומאת הגוף וטומאת צשר ויש מפרש דלא מני' לאפוקי מהאי קרא אלא טומאה הנוהגת צמעשר דכתיב י' בקרא הילכן צריך קרא צטבול יום שמותר צמעשר שמוזהר על אכילת קדשים וקשה מדאמינן צפרק כל עשה (פסחים נד.) והצצר אשר יגע צכל טמא לא יאכל למה לי מלא תוכל לאכול צשעריך נפקא הא לא נפקא לן מהתם אלא טומאה הנוהגת צמעשר ואיצטרין והצצר לטמאים צטהורים צמעשר ושמא קרא דלא תוכל היה מוקמינא לדיוקא י' צטמא האוכל דחמיר טפי אי לאו דכתיבה קרא צעלמא ואזהרה לטומאת צשר לא היה ידענא:

תניא **בוותיה דרש** **אָכַש** **בבב** קדש **אָכַש**. תימה דהכא משמע קרא צרייתא מוקמנא להאי קרא צבדוש ולא צבתרומה וצפ' הערל (יבמות עה.) אמרינן ואיצעית אימא נגיעה דתרומה מהכא נפקא דלניא צכל קדש לא תגע וימייתן קר צרייתא ויש לומר דהתם קאי אקראי דנגיעה דמעשר ותרומה י' דלעיל מיניה מקשי ואיפוך אנא צריך לחלק צין נגיעה לאכילה דתרומה ולהכי מייתי ראיייה מהך צרייתא דגבי קודש נגיעה כאכילה והוא הדין צתרומה ועוד קשיא דצההיא שמעתא דהתם וצפרק קמא דצצונעות (דף 1.) אמרינן צכל קודש לא תגע לרבות את התרומה וצרייתא היא צמורת כהנים י' וצאכילה דתרומה מיירי כדמוכח שמעתא דהתם דקאי אהא דקאמר אי סלקא דעמך לתרומה גירות ושפחה צנות מיכל תרומה ניניהו ואי צמגע הא ודאי צנות מנע ניניהו אלא צאכילה מיירי והשגח ההיא דרשא כמאן לא כריש לקיש י' דמוקי ליה לאזהרה לטמא שאכל את הקדש מדאייתקש קודש למקדש ומדאפקיה צלשון נגיעה אפקיה י' לאזהרה לנגוע צבדוש ומרצואי דצכל אזהרה לאוכל לפני וריקה אצל לתרומה לא מוקי ליה כלל אלא נפקא ליה לאזהרה לאוכל תרומה מאיש איש ורבי יוחנן מוקי לא תגע אזהרה לנגוע בתרומה אצל לאוכל לא מוקי ליה ומידה ה"ר אפרים הא דמוקי לא נגיעה דרש עה. ועס ד"ה והכתיב אזהר' לאוכל תרומה היינו למאן דמוקי קרא דאיש איש מזרע אהרן צוצ צעל שלג ראיות ולא יאכל עד אשר יטהר עד יביעציה כפרה ולקדש דקאמר התם ואם כן אזהרה לאוכל תרומה מנא ליה אלא מצכל קודש לא תגע אע"ג דהתם פריך לתנא דמוקי ליה צוצ צעל שתי ראיות מכל מקום פריך שפיר דהא איכא מאן דמוקי ליה צתרומה אע"ג דגירות ושפחה לאו צנות מיכל תרומה ניניהו אף על גב דצאכילת קדשים מצריכין מרי קראי חד צוצ וחד ציולת [וגבי תרומה לא] צריכי כיון דחזוין כבר צאכילת קודש דוצ ויולדת שוין ה"ג גבי אכילת תרומה ועוד יש לומר דבתרומה דלא תליא בצפירה לא צעי מרי קראי לוצ ויולדת אלא דיוקא למקדש י' שצריך להמתין הכפירה:

כל הפסולין פרק שלישי ובהים

רבינא אמר. הא דאמר עולא לעיל (צב:) משמיה דרש לקיש צביא י' מקלח: לענין מלקווס **אמר.** כדקאמר לוקה צהדיא אצל לא לענין כרת דמותציה מזורע י' שראה קרי דכי איתקש ציהא לנגיעה לאזהרה איתקש כדכתיב לא תצא אצל לעונש לא איתקש דאין עונש

צנגיעה: **לטמא שנגע צקדש איסור.** לא יליף ריש לקיש מלקות מההוא קרא אלא לטמא שנגע צקדש ולא איירי צביאת מקדש כלל: **צתרומה כפיצ.** כדמוכח ספייה דקרא עד מלאת ימי טטרה שיעריב שמהא שהיא טבולת יום ארוך שטבולת צשציי ללידתה וכל ימי טוהר שלה [הרן] היא כטבולת יום וציוס מ' ואחד מציאה קרצנה. ומדכתיב לא תגע עד מלאת ה' אצל משימלאו ימיה תגע ואפי' י' מחוסרת כפרה ע"כ צתרומה כתיב דלענין קדש י' עד שתציל כפרתה והכי מוקמינן להאי קרא ציצמות צהערל י' וכיון דצתרומה כתיב לא ילפינן מלקות דקדש ה' ואפילו צק"ו דאין מוהירין מן הדין י' **לאוכל צשר קדש.** צטומאת הגוף: **צכל קדש לא תגע.** ודרשינן לקמן אזהרה לאוכל: **טומאסו טומאסו.** כתיב צברת י' דכזול קדש צטומאת הגוף י' וטומאתו עליו וכתיב צביאת מקדש י' עוד טומאסו צו מה ציאת מקדש איכא אזהרה י' ולא יטמאו את מחניהם אף

טומאת הגוף דאוכל קודש תיפוק ליה אזהרה מהכל: ומשני **טמא שנגע י' נפקא לן מדאפקיה צלשון נגיעה: אזהרה לאוכל.** עיקר קרא י' מידרש מדאיתקש קדש למקדש צהאי קרא דרשני מה ציאת מקדש דבר שיש צו כרת אף אזהרת קודש דבר שיש צו כרת והיינו אכילה דלילו צניגעה לא אשכחין כרת ומיהו אזהרה לנגוע י' ונפקא לן מיניה מדאפקיה צלשון נגיעה: **תניא כווסיה דריש לקיש.** דאזהרה לאוכל קדש מהכא: נעילת

גרים וצונגע בקודש ליכא מעילה וה"ר יעקב דאורלינ"ש לא גרים וצונגע גבי קודש עזמא ומתרומה לא ילפינן י' :

מעשר קרא י' מידרש מדאיתקש קדש למקדש צהאי קרא דרשני מה ציאת מקדש דבר שיש צו כרת אף אזהרת קודש דבר שיש צו כרת והיינו אכילה דלילו צניגעה לא אשכחין כרת ומיהו אזהרה לנגוע י' ונפקא לן מיניה מדאפקיה צלשון נגיעה: **תניא כווסיה דריש לקיש.** דאזהרה לאוכל קדש מהכא: נעילת

גרים וצונגע בקודש ליכא מעילה וה"ר יעקב דאורלינ"ש לא גרים וצונגע גבי קודש עזמא ומתרומה לא ילפינן י' :

אזהרה **לאוכל** בשר קודש מנין. י' תימה תיפוק ליה מלא תוכל לאכול צשעריך י' היכי דנפקא לן צפ' הערל (וימות דף עג.) מעשר וציכורים ולאכול צטומאת עצמן לוקה מדכתיב לא תוכל לאכול צשעריך ולהלן גבי אומר צשעריך תאכלנו הטמא והטהור יחדו יאכלנו דאפי' טמא וטהור אוכלין בקערה אחת וקאמר רמנא י' גן צשעריך תאכלנו הכא לא תוכל לאכול ויש צטומאת הגוף וצין צטומאת עצמן איירי קרא וצההוא שמעתא גופה קשה דקאמר גבי מעשר וציכורים טומאת הגוף צהדיא כתיב ציה לא יאכל מן הקדשים כי אם רחצ ואמאי איצטרין והלא מהאי קרא תיפוק לן תרוייהו טומאת הגוף וטומאת צשר ויש מפרש דלא מני' לאפוקי מהאי קרא אלא טומאה הנוהגת צמעשר דכתיב י' בקרא הילכן צריך קרא צטבול יום שמותר צמעשר שמוזהר על אכילת קדשים וקשה מדאמינן צפרק כל עשה (פסחים נד.) והצצר אשר יגע צכל טמא לא יאכל למה לי מלא תוכל לאכול צשעריך נפקא הא לא נפקא לן מהתם אלא טומאה הנוהגת צמעשר ואיצטרין והצצר לטמאים צטהורים צמעשר ושמא קרא דלא תוכל היה מוקמינא לדיוקא י' צטמא האוכל דחמיר טפי אי לאו דכתיבה קרא צעלמא ואזהרה לטומאת צשר לא היה ידענא:

תניא **בוותיה דרש** **אָכַש** **בבב** קדש **אָכַש**. תימה דהכא משמע קרא צרייתא מוקמנא להאי קרא צבדוש ולא צבתרומה וצפ' הערל (יבמות עה.) אמרינן ואיצעית אימא נגיעה דתרומה מהכא נפקא דלניא צכל קדש לא תגע וימייתן קר צרייתא ויש לומר דהתם קאי אקראי דנגיעה דמעשר ותרומה י' דלעיל מיניה מקשי ואיפוך אנא צריך לחלק צין נגיעה לאכילה דתרומה ולהכי מייתי ראיייה מהך צרייתא דגבי קודש נגיעה כאכילה והוא הדין צתרומה ועוד קשיא דצההיא שמעתא דהתם וצפרק קמא דצצונעות (דף 1.) אמרינן צכל קודש לא תגע לרבות את התרומה וצרייתא היא צמורת כהנים י' וצאכילה דתרומה מיירי כדמוכח שמעתא דהתם דקאי אהא דקאמר אי סלקא דעמך לתרומה גירות ושפחה צנות מיכל תרומה ניניהו ואי צמגע הא ודאי צנות מנע ניניהו אלא צאכילה מיירי והשגח ההיא דרשא כמאן לא כריש לקיש י' דמוקי ליה לאזהרה לטמא שאכל את הקדש מדאייתקש קודש למקדש ומדאפקיה צלשון נגיעה אפקיה י' לאזהרה לנגוע צבדוש ומרצואי דצכל אזהרה לאוכל לפני וריקה אצל לתרומה לא מוקי ליה כלל אלא נפקא ליה לאזהרה לאוכל תרומה מאיש איש ורבי יוחנן מוקי לא תגע אזהרה לנגוע בתרומה אצל לאוכל לא מוקי ליה ומידה ה"ר אפרים הא דמוקי לא נגיעה דרש עה. ועס ד"ה והכתיב אזהר' לאוכל תרומה היינו למאן דמוקי קרא דאיש איש מזרע אהרן צוצ צעל שלג ראיות ולא יאכל עד אשר יטהר עד יביעציה כפרה ולקדש דקאמר התם ואם כן אזהרה לאוכל תרומה מנא ליה אלא מצכל קודש לא תגע אע"ג דהתם פריך לתנא דמוקי ליה צוצ צעל שתי ראיות מכל מקום פריך שפיר דהא איכא מאן דמוקי ליה צתרומה אע"ג דגירות ושפחה לאו צנות מיכל תרומה ניניהו אף על גב דצאכילת קדשים מצריכין מרי קראי חד צוצ וחד ציולת [וגבי תרומה לא] צריכי כיון דחזוין כבר צאכילת קודש דוצ ויולדת שוין ה"ג גבי אכילת תרומה ועוד יש לומר דבתרומה דלא תליא בצפירה לא צעי מרי קראי לוצ ויולדת אלא דיוקא למקדש י' שצריך להמתין הכפירה:

רבינא (צמקא) ורבי אבהו (צמקא) ורבי אבהו (צמקא) ורבי אבהו (צמקא)

והוא על האכילה, ומעולם לא הוקשה לו לרשי' ויל' כן אלא גבי כרת דגבי מיתה לא שייך לחייבו שחים. וע' משל"מ פ"ב מהל' ביאת מקדש ה"ב מ"ש בזה באורך (שעה"מ פ"ב מהל' תימחות ה"א וע"ש באורך):

מסורת הש"ס

(א) מכות יד: (ג) ת"כ תוריע פ"א ה"ח, ירושל' שבת פט"ז (א) מסות יד: ע"ש, (ד) שם וינצמות ע"ג, (ה) דף עד: (ו) מכות ה: (ו) ויקרא ז כ, (ח) במדבר יט יג, (ט) ע' פסחים סד, (י) גזיר מה. מכות ח: וע' ספרי במדבר קכה, (ל) שבת קלב. ע"ש, (ל) נע' היטב מוס' חולין עח, ד"ה מנין, (מ) פסחים (לג) סנהדרין פד, (ס) וועי' צמו' מכות יד: ד"ה ההוא דתמרצו בע"א, וכוות'ס מנחות עד. ד"ה לאר, (ם) [עין לעל טו: מ"ה' אלא למעוין]

תורה אור השלם

1. ושלשים יום ושלשת ימים תשב בדמי סִדְרָה בכל קדש ולא תתפרקש לא תבא עד מלאת ימי סִדְרָה. ויקרא יב, ד

שינויי נוסחאות

[א] צמ"ל וצ"ש לאזהרה: [ב] אלא אזהרה לנגוע (כתח"י, וצ"ח בירקש): [ג] בביתא (כ"י): [ד] יליב' בירקש: [ה] ממוזרע (י"ש): [ו] מלאת שטבע אבל וכו' (י"ש): [ז] ואצ"ש שטחוהרת כפרה, וע"כ כו' (כ"י): [ח] קדש בעינן עד מלא'ל: [ח] דקדש מנייה לל' (י"ש): [ט] מינת בברית מתקן צמ"מ: י' שנגע בקודש (כתח"י): [יא] קרא ביה מדיחיש לל' (י"ש): [יב] גמי נפקא (כ"י): [יג] ל'ל האשם (גליץ), וביה ברוך: [יד] נימא גמי מה (י"ש): [טו] עשה דפסה דוחה לל' (י"ש): [טז] ק"א דביאה (גליץ), צ"ל לא רואל המקדש לא תבא אי ביאה מבקעת שמה ביאה ועשה (דבאבא וטמא) [וטמאן] יהיה וכו' (י"ש): [יז] ודחי לאו ועשה דראשכחן (י"ש): [יח] צמ"מ הניה לא צריבא דיעבר' ושקליה לאם דלאו ליבא ועשה הוא דאיבא וי"ל כו': [יט] לאן הס"ד ואח"כ מה"ד ה"ג וכו' (צ"ס): [כ] קודש ולא אמרינן אין מוהירין מן הדין, ל'ל (י"ש): [כא] ל'ל וילפינן (כ"י): [כב] ל'ל דוחאטא (ראש' שפי' ויקרא ה טו, וע' יע"ב), וצ"מ מתקן מצינת דחאטא כו' עד ליבא צמעילה: [כג] רחמנא הווא דאמרי לך הנה צשעריך (ח"י, וכתי' לפנינו ויבמות): [כד] ל'ל דכתיב ח"ג, רא"ש, וצס"א הנוגהת בכל הנהו דכרביי (י"ש), וצ"ע פ"מ: [כה] ל'ל דוקא בטמא (י"ש): [כו] ותרומה דלמה דמוקשה ואיפוך לל'ל (י"ש), וגרסת צ"ק או תרומה דלעיל מניה מקשי ואיפוך אנא וצריך כו': [כז] לקיש ולא כדבי ויחנן דריש לקיש מוקי ליה ללא תגע לאזהרה וכו' לל'ל (כ"ש): [כח] מפין אזהרה לנגוע לל'ל (כ"ש): [כט] ל'ל לקדש (כ"ס): [ל] הווא' דכרבי ממוס' מכות ד כ ד"ה ההוא:

שיטה מקובצת

ההוא בתרומה כתיב פיה סי' והקשה הר"ר חיים סי' וי"ל סי' עד נהנה נכחמוס מדרים האו"א וילפינן חט טט מתחמת כלאמרינן בעלמא, אצל צניגעה לא ילפינן דליכא מעילה. וי"ס דלא גרסי' טס [אלא] חר לא יאכל (קדש שגלמ' כי קדש טס [שגלמך] גבי קדש [שמות טז ג], אצל קרא דהכא משמע בתרומה כדכתיב עד מלאת ימי טטרה ואי קדש אפילי לאחר מלאת לא [כדסי' רש"י] עד שתציל כפרתה [כדסי' רש"י], והקדש [רש"י] מדרוים י' סי' דהסיא בתרומה לפסול תמומה צניגעתה הוא דלאחר דחילי צניגעת תמומה לינא מלקות ולפסול קודש לא איצטרין דלפילי לאחר מלאת ימי פסלה ועל הכל: ד"ח לענין מלקות ב' ותיקש ב' חיים ב' ויש לומר ב' ויש לומר דכי הוי דלא אימצה' ציהא מתקל' לענין כרת כמו כן לא אימצה' ציהא מתקל' לענין עשה דעלמא יסוי, וכי הוי דלא אימצה' לענין כרת לא אימצה' לענין עשה (מהר"ם):